

МЕСЦА І РОЛЯ ЛІЧБАВЫХ КАНСТРУКЦЫЙ У ПОЛЬСКАМОЎНАЙ ЛІРЫЦЫ ЯНКІ ЛУЧЫНЫ

В. В. Круглова

*Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт, пр. Незалежнасці, 4,
220030, г. Мінск, Беларусь, kruglova_olga92@mail.ru*

У артыкуле адзначаецца асаблівасць мастацкай мовы. Упершыню даследуецца выкарыстанне лічбавых канструкцый у польскамоўнай лірыцы Янкі Лучыны. Звяртаецца ўвага на найбольш ярковыя прыклады выкарыстання лічэбнікаў, назоўнікаў, прыслоўяў. Пералічваецца разрады лічэбнікаў, ужытых Янкам Лучынам для дасягнення мэты твора. Праводзіцца аналіз месца і ролі лічбавых канструкцый. Падаюцца прыклады жывых істот, прадметаў, з’яў, палічаных паэтам. Сцвярджаецца, што Янка Лучына надае вялікае значэнне першым падзеям у жыцці лірычных герояў. Вылучаюцца стылістычныя фігуры (аксюмаран, гіпербала і літота) у складзе лічбавых канструкцый. Вызначаецца адметнасць лексічнай і граматычнай пабудовы верша. Характарызуюцца спосабы дасягнення паэтычнай выразнасці. Падкрэсліваецца ўвага Янкі Лучыны да выбару моўных сродкаў.

Ключавыя словы: колькасны лічэбнік; парадкавы лічэбнік; дробавы лічэбнік; назоўнік; прыслоўе.

МЕСТО И РОЛЬ ЧИСЛОВЫХ КОНСТРУКЦИЙ В ПОЛЬСКОЯЗЫЧНОЙ ЛИРИКЕ ЯНКИ ЛУЧИНЫ

О. В. Круглова

*Белорусский государственный университет, пр. Независимости, 4,
220030, г. Минск, Беларусь, kruglova_olga92@mail.ru*

В статье отмечается особенность художественного языка. Впервые исследуется использование числовых конструкций в польскоязычной лирике Янки Лучины. Обращается внимание на наиболее яркие примеры использования числительных, существительных, наречий. Перечисляются разряды числительных, примененных Янкой Лучиной для достижения цели произведения. Проводится анализ места и роли числовых конструкций. Приводятся примеры живых существ, предметов, явлений, сочтенных поэтом. Утверждается, что Янка Лучина придает большое значение первым событиям в жизни лирических героев. Выделяются стилистические фигуры (оксюморон, гипербола и литота) в составе числовых конструкций. Определяется особенность лексического и грамматического построения стихотворения. Характеризируются способы достижения поэтической выразительности. Подчеркивается внимание Янки Лучины к выбору языковых средств.

Ключевые слова: количественное числительное; порядковое числительное; дробное числительное; существительное; наречие.

THE PLACE AND ROLE OF DIGITAL CONSTRUCTIONS IN THE POLISH-SPEAKING LYRICS OF YANKA LUCHINA

O. Kruglova

*Belarusian State University, Niezaliežnasci Avenue, 4,
220030, Minsk, Belarus, kruglova_olga92@mail.ru*

The article notes the peculiarity of artistic language. For the first time, the use of digital constructions in the Polish-language lyrics of Yanka Luchyna is investigated. Attention is drawn to the most striking examples of the use of numerals, nouns, and adverbs. The grades of numerals used by Yanka Luchyna to achieve the goal of the work are listed. An analysis of the place and role of digital structures is carried out. Examples of living beings, objects, phenomena considered by the poet are given. It is claimed that Yanka Luchyna attaches great importance to the first events in the life of the lyrical characters. Stylistic figures (oxymoron, hyperbole and litota) in the composition of digital constructions are highlighted. The distinctiveness of the lexical and grammatical structure of the poem is determined. Methods of achieving poetic clarity are described. Yanka Luchyna's attention to the choice of language means is emphasized.

Keywords: quantitative numeral; ordinal number; fractional number; noun; adverb.

Мова літаратурнага твора адрозніваецца ад агульнанацыянальнай мовы. Мастацкая мова мае шэраг асаблівасцей, неўласцівых агульналітаратурнай мове. У вершаванай мове ўжываюцца лексічныя адзінкі, значэнне якіх часта адрозніваецца ад агульнавядомага. У мастацкім творы пэрт надае слову асаблівае значэнне, якое можа быць зразумела толькі ў кантэксце. Моўныя адзінкі ў пэртычны творы могуць мець больш / менш шырокае / вузкае значэнне. У вершаваным творы назіраецца асаблівая граматычная пабудова для дасягнення пэўнага сэнсу. Характэрнай рысай мастацкай мовы з'яўляецца наданне слову абсалютна новага значэння. [1, с. 47–49, 91–97]; [2, с. 28–33]

У польскамоўных вершах Янкі Лучыны шырока выкарыстоўваюцца лічбавыя канструкцыі, якія маюць наступнае значэнне:

○ вялікая колькасць людзей:

Gdy w zadumie o jutro łez zwałpienia nie utra
Oj *tysiące!*.. *tysiące!* [3, s. 71–73]
(«Lirnik wioskowy»)

○ атаясамленне каханай асобы з прыроднай з'явай і перавага каханай дзяўчыны:

Dwie zorze

- Pierwszemi* smugi błysła na wschodzie
 Poranna zorza – dziewczica. [3, s. 74–75]
 («Dwie zorze»)
- імгеннасць з’яўлення пачуцця (гіпербала):
Żem ukochał ją odrazu,
Ledwie ujrzał jedną chwilę... [3, s. 79–81]
 («Pyszny widok»)
 - неабходнасць утварэння сям’і:
Z pierwszym wdzięcznej wiosny tchnieniem
 On rzekł: „kocham!” – Ona: – „wzajem!” [3, s. 93–94]
 («Kurs literatury powszechnej XIX wieku»)
 - супрацьпастаўленне матэрыяльнага стану колькасці асоб у сям’і:
Mało chleba, wiele dziełek
 Treść powieści stanowiły. [3, s. 93–94]
 («Kurs literatury powszechnej XIX wieku»)
 - сцвярджэнне непаўторнасці першага кахання (аксюмаран):
Pierwszą miłością kiedym ognićcie
 Pokochał w życiu ostatni raz... [3, s. 96–102]
 («Z dziejów życia i pieśni»)
 - сцвярджэнне важнасці першых творчых спроб і іх уплыву на творчы шлях:
Te pierwsze w życiu moim zawody
 W duszy wywarły niestarty ślad. [3, s. 96–102]
 («Z dziejów życia i pieśni»)
 - супрацьпастаўленне маладосці і старасці:
A niosłem młodość, *wiele* ochoty... [3, s. 96–102]
 («Z dziejów życia i pieśni»)
 - несупынным наплыў думак:
A myśli takie chyże jak strzała
Jedna po *drugiej* łecą a łecą. [3, s. 96–102]
 («Z dziejów życia i pieśni»)
 - шматгалоссе птушынага спеву (гіпербала):
 Nad głową stuka dzięcioł, sójka z głośnym krzykiem
 Przelatuje na jodłę, a ptasząt *miliony*
 W *tysiąc* głosów mi grają. [3, s. 105–106]
 («Co lubię?»)
 - няўпэўненасць у пераказе:
 Nie wiem, *ile* prawdy mieści... [3, s. 107–111]
 («Plus quam perfectum»)
 - істотная сума:
 Oto rubli masz *dwadzieścia*,

- Więcej nie dam nic w potrzebie,
Daję suto, żeby wreszcie
Raz się przecie pozbyć ciebie. [3, s. 107–111]
(«Plus quam perfectum»)
- колькасць прылад:
Zardzewiałe weź *dwa* klucze... [3, s. 107–111]
(«Plus quam perfectum»)
- часавая адлегласць:
W *kilka* lat od tamtej pory... [3, s. 107–111]
(«Plus quam perfectum»)
- здольнасць да знахарства:
Już nie *jednej* dała próby. [3, s. 107–111]
(«Plus quam perfectum»)
- дабрабыт:
Dziś już jeździ koni *parą*... [3, s. 107–111]
(«Plus quam perfectum»)
- чарговасць абуджэння прыроды:
Gość *pierwszy*, skowronek, piosenką nas wita... [3, s. 114–115]
(«Przedwiośnie»)
- шырокі ўплыў паэзіі:
Głos sumienia w waszej duszy
Wiele gorzkich łez osuszy. [3, s. 116–118]
(«Na powodziań»)
- адлюстраванне:
A już gwiazdka – hen! – w górze
Mruga do nas zdaleka.
A jej *drugie* odbicie
W wód kryształ pod nami... [3, s. 121–126]
(«Obrazek»)
- колькасць жывёл:
Psów się gryzie gromada:
Jeden skomli żałośnie.
.....
Świszczą wodne *dwie* kurki. [3, s. 121–126]
(«Obrazek»)
- недасягненне мэту шляху:
Wędrowiec
Zbłądzi z drogi z *pół* mili,
Zawiedziony w manowiec. [3, s. 121–126]
(«Obrazek»)
- аб'яднанне жыцця і паэзіі:

Pieśń z życiem współczesnem łącz w *jedno* ogniwo... [3, s. 134–135]
(«Do poety»)

- паралельная колькасць:

*Ile kwiatków zdobnych,
Będzie ziarenek tyle...* [3, s. 136–137]
(«Ruń»)

- здольнасць да пераадолення вялікай адлегласці:

*Przebiegałeś ochoczo z *dziesięć* mil w promieniu...* [3, s. 142]
(«Pożegnanie»)

- адсутнасць прыемных успамінаў (літота):

*Wspomnień tak *mało* i te nie bez chmury.* [3, s. 145–147]
(«Czarne myśli»)

- інтэнсіўнае абуджэнне прыроды:

*Z wiosennym podmuchem ożyły
Miliardy atomów w naturze...* [3, s. 148]
(«Wiosna»)

- зорнае неба:

*Noc pogodna, gwiazd *miliony*
Na błękitu błyszczą tle...* [2, s. 46]
(«Serenada»)

Я. Лучына ўважліва падыходзіў да выбару моўных сродкаў. Шырокае выкарыстанне лічбавых канструкцый у польскамоўнай лірыцы паэта абумоўлена мэтай твора і з'яўляецца своеасаблівым спосабам дасягнення паэтычнай выразнасці. Я. Лучына паўстае як творчая асоба з высокай эстэтычнай меркай і прыхільнік высокіх эталонаў, стандартаў у мастацтве. Паэт праявіў свой талент як надзвычай патрабавальны творца да узроўню, зместу і формы творчасці, які клапаціцца пра мастацкую адметнасць і вартасць паэтычнага твора.

Бібліяграфічныя спасылкі

1. Лотман Ю. М. О поэтах и поэзии. СПб. : Искусство-СПБ, 1996.
2. Томашевский Б. В. Теория литературы. Поэтика: Учеб. пособие. М.: Аспект Пресс, 1996.
3. *Niesłuchowski J.* Poezje. Warszawa : Gebethner i Wolff, 1898.